

Óli Jacobsen
olijacobsen@olivant.fo

Einar og Poli róðu út frá Hafranesi, har tað í 1918 vóru 12 hús við 100 fólkom. Í 1960 var eingin eftir

gekk eisini so frægt, at endarnir fingust at røkka saman.

Tá ið umrødda hvalastøð árið eftir verður boðin til sølu, er gamli Sámál Petur fúsur at keypa. Hann keypir hana saman við bónda á staðnum fyri kr. 2.200, sum var uppá seg bíligt. Tað fóru eisini tveir motorbátar yvir at rógva út. Royndi og kendi útróðrarmaðurin Líggjas við Gjógvará var formaður.

Men so kemur 1. veraldarbardagi, so hetta virksemini á Mjóafjørðinum datt burtur.

Reyðifjørður

Sunnanfyri Norðfjørðin er Reyðifjørður, sum eisini er kendur av føroyskum fiskimonnum heilt til okkara tíð.

Reyðifjørður er 30 km langur, og er tann longsti fjørður á eyst-fjarðum. Byggin við sama navni liggur innan í fjørðinum. Fólkatálið er 1.000. Har er ein góð havn.

Har er eitt sera stórt aluminíumsvirki í tveimum bygningum, sum hvør er meira enn 1 km til longdar. Her verða framleidd 340.000 tons av aluminíum árliga. Arbeiði er til fleiri hundrað mans, og munar hetta nógv í eini so lítlari kommunu.

Reyðifjørður var hersett av Bretum undir seinna heimsbardaga. Her hava tey eisini eitt krígssavn.

Eskifjørður

Longur úti á fjørðinum norðanfyri er Eskifjørður, eisini eitt kent navn hjá útróðrarmonnum. Byggin tók seg rættiliga upp frá 1870 orsakað av norðmonnum og teirra sildaveiðu.

Her eru tvey áhugaverd søvn, sum ferðalagið vitjaði. Annað er ein sildaskúrir frá norsku sildatíðini. Hann er í tveimum hæddum. Í niðaru hædd varð sildin virkað, og á ovaru hæddini búði arbeiðsfólkið. Tað kann væl hugsast, at føroyskir útróðrarmenn hava livað og virkað undir líknandi umstøðum.

Umframtað var eitt sjóvinnusavn, har tað kundi siggjast hvussu lívið

var í gomlum døgum, og minti hetta ikki sørt um Føroyar. Her var eisini okkurt minni úr Føroyum sum eitt modell av sluppini Mariu, sum hoyrði heima í Vági.

Fólkatálið er um 1.100. Byggin er annars kend fyri, at Vølván, sum framvegis kann spáa um framtíðina, er jarðað her!

Hafranes

Á sunnara arminum á Reyðarfjørðinum, beint áðrenn komið verður til Vattarnes, er Hafranes. Her var bert ein bóndagarður. Men við á ferðini vóru tveir mans, sum høvdu róð út frá Hafranesi í 1943.

Teir vóru tann 84 ára gamli Einar Joensen og tann 89 ára gamli Napoleon Andreassen, báðir úr Oyndarfirði. Tað vóru tveir bátar úr Oyndarfirði á Hafranes umframtað ein bátur úr Vík og ein úr Æðuvík. Teir báðir vóru við hvør sínum oyndfjarðabáti.

Tað varð róð bæði við snøri og línu. Einar greiðir frá, at tá ið teir vóru við línu varð egnt á landi, og tá var hann sum tann yngsti í landi at matgera.

Teir báðir hjá bóndanum men høvdu ein skúr niðri við sjóvarmálan, har teir kundu egna og hava sín reiðskap.

Fiskurin varð avreiddur til føroysk skip, sum fóru til Bretlands at avreiða hann. Tað var Poli á Glyvr-um, sum skipaði fyri hesum.

Napoleon helt annars lítið um Vattarnesleiðina sum útróðrarpláss. Har var ofta toka og nóggur streymur, og tað var eisini óreint fram við landi.

Men tað var eitt stórt upplivili hjá hesum báðum at kunna steðga á, har teir høvdu verið 68 ár framm-anundan. Tað var eisini áhugavert hjá ferðafeløgnum at hoyra teir greiða frá hesi teirra tíð í Íslandi.

Um nakar veit nakað meira um Hafranes vil eg fegin frætta.

Fransar í Íslandi

Tað vóru ikki bert føroyingar av

útlendingum, sum royndu í Íslandi. Hetta sæst serliga á Fáskrúðsfirði, har slóðir eru eftir fronsku fiskimannatíðini í Íslandi.

Henda tíðin var í hæddini frá mitt í 1800-talinum og fram til 1914. Seinasta franska skipið undir Íslandi var beint undan 2. heimsbardaga. Fransar hava fiskað undir Íslandi í nærum 300 ár.

Tað vóru upp til 5.000 franskir fiskimenn, sum árliga komu til Íslands. Teir komu á vári og fóru heim um heystið. Eins og føroyingar mistu fransar nógva skip og mong mannalív. 400 fronsk fiskiskip gingu burtur undir Íslandi, og 4-5.000 fiskimenn komu ikki heim aftur.

Fransarnir valdu sær Fáskrúðsfjørðin sunnanfyri Reyðarfjørðin sum støð. Her var góð havn, og fjørðurin lá eisini væl fyri í mun til fiskileiðirnar.

Hvørt ár seinast í februar komu tey fronsku skipini inn á Fáskrúðsfjørðin. Hetta var ein hugalig sjón hjá íbúgvunum eftir ein langan og kaldan vetur. Tað var ikki óvanligt at síggja 120 fronsk skip á fjørðinum í senn. Fyrst í mai kom eitt stórt farmaskip við útgerð og posti til fiskimenninar, og skipið tók so fiskin heim við sær til Frankaríki.

Tað var ein lívligur handil millum fiskimenn og íbúgvarnar. Teir lótu bundnar vørur sum troyggjur, seyðakjöt, fugl og fisk, og teir fingufur fyri biskuits, reyðvín, konjakk, blýlodd og húkar. Eitt dømi um henda handil er, tá ið ein kálvur var umbýttur við tveimum tunnum av eplum og tveimum tunnum av breyði.

Samskiptið fór fram á einum heimagjörðum máli, sum varð kallað fáskrúðsfjarðafranska, ein blandingur millum franskt og íslendskt.

Í 1897 varð bygd ein fronsk læknastøð á Fáskrúðsfirði og seinni ein lítill kirkja ella kapell. Í 1903 varð bygt eitt sjúkrahús. At byrja við var sjúkrahúsið opið alt árið. Seinni

Birgir úr Íslandi (t.v.) og Kaj (t.h.) úr Føroyum og saman við einum íslendingi tosa saman um gamlar dagar

Verjan móti skalvalopum á Norðfirði

Hetta er franska sjúkrahúsið á Fáskrúðsfirði. Tað er við at verða sett í upprunastand

tá ið franski fiskiskapurin fór at minka, var tað bert opið í sesongini. Húsið hjá læknanum er nú ráðhús. Eisini er á Fáskrúðsfirði ein franskur kirkjugarður við 49 gravum.

Sagt verður, at tað komu ikki nógva hjúnaløg burtur úr hesi fronsku innrásini. Men ikki var tað kortini minni enn so, tað er mong dimm fólk á hesum leiðum.

Tað er annars eitt franskt fornminnissavn í býnum. Men tað er bert opið summartíðina, so har sluppu vit ikki inn.

Ávirkanin av fransum sæst annars enn. Øll gøtunøvn eru á íslenskum og fronskum. Og hvørt ár á franska tjóðardegnum fer franska flaggið í húnar hátt. Eisini verður javnan skipað fyri

fronskum tiltøkum í býnum. Tað eru eisini aðrastaðni, at fransar hava havt sína ávirkan. Onkur í ferðabólkinum hevði sæð franskan kirkjugarð á Norðlandinum.

Tað er eitt sindur løgið, at tað sæst so lítið í føroyskum keldum um henda franska fiskiskapin. Tí okkurt samband má hava verið millum føroyingar og fransar. Tað verður kanska komið aftur til hesa søgu.

Komandi partur

Komandi Miðvika verður um Vattarnes og leirvíkingar á Vattarnesi, serliga um Jóan Petur Eliassen